

Het spant erom

📷 Ron 't Hooft en John Brendel

📷 Hans van de Ven

Johan, veiligheidshelm op, dito schoenen aan, heeft een defecte drijfstang op de werkbank gelegd, maar kijkt nu peinzend uit het raam van de locomotievenloods. Waar denkt ie aan, heeft hij een weerbarstig probleem op te lossen? Nee, dat valt wel mee. Met zoveel jaren ervaring als technicus komt hij niet vaak meer voor verrassingen te staan. Hij heeft net om zich heen gekeken en beseft weer eens wat een geweldige baan hij heeft en hij boft ook nog eens met zijn collega's. Hij had het er gisteren nog over met Bertus. Die fantastische loods alleen al! Ze hadden ooit samen de bouwtekeningen bekeken. In wezen een eenvoudige, strakke opzet. Grappig trouwens, dat een eerste opzet van de voorgevel (naar analogie van het Pola-model 600) al snel vervangen werd door een breder exemplaar. Daar hebben ze nog dagelijks profijt van, want daardoor ontstond er aan weerszijden van het spoor flink ruimte voor de dagelijkse werkzaamheden. Werkbanken, opbergkasten, stellingen, van alle gemakken voorzien.

De wanden zelf zijn van vier millimeter mdf, strak van lijn door het gebruik van een Proxxon-cirkelzaag. De ramen kregen hun vorm met een figuurzaag en een zoetvijltje. De vloerdelen links en rechts zijn samengesteld uit twee lagen, de bovenste is iets groter en daardoor worden de bielzen keurig uit het zicht gehouden. Johan heeft weleens bezoekers een rondleiding gegeven. Onvermijdelijk kwam de vraag of er geen smeerput was. Hij wees dan achteloos op de plankieren waarmee de ruimte tussen de railstaven was dichtgemaakt en wekte de indruk dat die luiken afneembaar waren. Je hoeft toch niet iedereen aan zijn neus te hangen dat de loods precies op de scheiding tussen twee modules staat en een mooie kuil dan lastig te maken is? Op een van de bouwfoto's is trouwens goed te zien hoe de ruimte voor de rails is uitgespaard door tijdelijk een passend stuk hout klemvast aan te brengen. Mocht het ooit nodig zijn, dan kan de hele loods, zonder de rails van zijn plaats te halen, opgetild worden. Bertus had met een brede grijns op zijn gezicht wel eens gezegd dat hij die dag heel graag wilde meemaken.

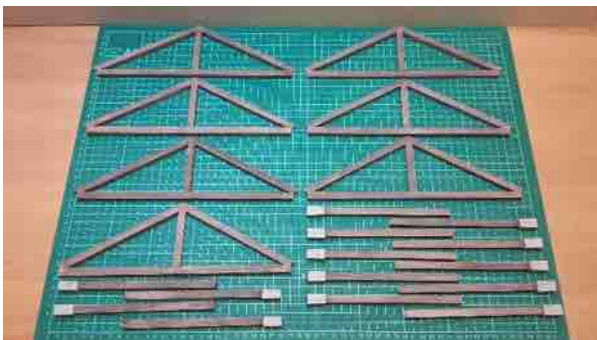

Bron: **Het Zijspoor** - clubblad van Modelbouwvereniging Arnhem e.o.

In hun werkpauses willen ze nog wel eens de omhoog kringelende rook van hun sigaar volgen tot deze tussen de dakspanten oplost. Mooie constructie ook hoor. Niet zomaar wat latjes, maar helemaal volgens de regels van de kunst, dus met een forse zolderbalklaag en even zo robuuste spantbenen naar de makelaar toe. De staanders zijn degelijk verankerd in een betonnen poer. De horizontale delen van de dakstoel zijn voorzien van een gefreesde uitsparing. Daar heeft de bouwer keurig de leidingen van de verlichting in aangebracht. Grappig vinden de mannen het dat hun loods in schaal 1 is gebouwd (lengte 82 cm, breedte 33 cm, bij uitbouw 48 cm, hoogte 34 cm), maar de armaturen afkomstig zijn van oude H0-lantaarnpalen. Je moet historisch erfgoed in ere houden nietwaar? Dat is tenslotte ook het werk dat zij dagelijks doen: zorgen dat de stoomlocomotieven voor het nageslacht in rijvaardige staat blijven. Ook daarom vindt Johan zich gezegend met drie collega's die over al die vaardigheden beschikken

die je tegenwoordig op school niet meer leren kunt.

Hij kijkt even met toegeknepen ogen naar links en ziet Piet bezig met zijn laswerkzaamheden. Heel relaxed is hij bezig de spaken van een wiel te reviseren. Hij heeft het zich gemakkelijk gemaakt en zit op het wiel dat al een onderhoudsbeurt heeft gehad en alleen nog wacht op een frisse, rode verflaag. Piet is een vakman-pur-sang en haalde zijn neus op voor de

Bron: **Het Zijspoor** - clubblad van Modelbouwvereniging Arnhem e.o.

lasapparatuur die hij hier lang geleden aantrof. Een flessenwagen met een cilinder zuurstof en een cilinder gas, dat was hem wel een beetje te simpel. Gelukkig houdt de bouwer wel van een uitdaging en werd een heuse laskar gefabriceerd met fraaie spaakwielen en stevige handvatten en bovenop de kast waarin de lastransformator thuishoort natuurlijk een handwiel voor de stroomregeling. Een uitstekende historische bouwtekening was te vinden op de website van Stichting Willem Smit Historie Nijmegen, ja, van de bekende transformatorfabriek. Voordat Piet, uiteraard met lashandschoenen, de beide laskabels ter hand nam heeft ie echt wel gecontroleerd of de aardklem niet was vergeten. Vakman hoor. Johan veegt met de rug van zijn hand over het voorhoofd; warm wordt het wel in de loods.

Gelukkig kunnen de deuren wagenwijd open staan, maar alle ramen zijn potdicht vergrendeld. Dus een beetje doortochten kun je wel vergeten. Strak werk overigens, die vensters. Allemaal met behulp van mallen gemaakt en daardoor alle twaalf exact identiek. De kozijnen meten 4x4, de roeden 3x3 mm. Het plexiglas venster is van binnen nog afgewerkt met een dun deklatje. Alles strak in de groene lak, daar hoeft voorlopig geen schilder voor langs te komen. Nee, geen dubbelglas, had je dat verwacht in zo'n historisch gebouw? Maar warm zat, ik zei het al.

Dan heeft Stephan het beter bekeken, die staat met opgestroopte mouwen lekker in de buitenlucht bij de bokkraan. Die stoere katrol komt van de beurs uit Dortmund, uit een stand met militair spul. De rest is natuurlijk zelfbouw. Hen U-profielen, ach, zo moeilijk is dat nu ook weer niet, toch? Wel met zorg een ketting zoeken met de juiste maat schakels. Het vloertje is gewoon echt cement. Waarom zou je verder zoeken? De koppelstones zijn van Juweela en natuurlijk geplaatst voordat het cement droog was. Veel haast heeft Stephan niet. Piet is nog wel even bezig voordat

ie een nieuw wiel nodig heeft. Zonet heeft ie nog even staan mijmeren bij de grote toegangsdeuren. Knap staaltje werk. Zowel de deuren als de rest van de gevel er om heen is beplakt met scheepsdek beplating. Voor een beetje zeiljacht is het waarschijnlijk vereist dat het er strak uitziet, bij deze oude deuren was er wel wat werk te verzetten met een puntige pen en vijl. Kras er maar wat leeftijd op, een paar splinters en deuken loop je onvermijdelijk op in de loop van de jaren. Met fijne opgelegde latjes zijn de deuren zowel buiten als binnen afgewerkt. Gelukkig is de bouwer niet vergeten dat zo'n deur flink wat gewicht heeft en dus stevig in de scharnieren moet worden gehangen. Een strip Evergreen styreen 106 (0,25 x 3,2 mm) is voorzichtig rond een asje gebogen, dat op zijn beurt in de vorm van een haakje is gebogen. Zo nodig kunnen de deuren dus uit hun scharnieren worden getild. Maar dat is een zeldzaamheid; meestal is een oliespuitje afdoende om de boel gesmeerd te laten draaien. Hier geen servo om de deuren te openen en sluiten. Stephan en zijn collega's hebben met al hun werkzaamheden voldoende spierbundels ontwikkeld.

In het bijgebouw staat Bertus. Met jaren ervaring als stoker weet ie ook hier in de smidse wel een vuurtje te stoken. Klik hier om de vlammen te zien opgloeien - o nee, dat werkt niet in een tijdschrift. Jammer hoor, dat je niet kunt zien hoe de kolen hier met het vuur spelen. Of is het net andersom? Hoe flikt die bouwer het om zo'n natuurlijk vuurtje te creëren? Dan moet je weten dat onder de kolen drie kleine compartimenten zijn gebouwd. In het middelste bevinden zich twee rode, knipperende ledjes. Als je het daarbij laat ziet het er beslist niet uit als een geloofwaardig vuurtje. De kolen liggen op een plastic plaatje. In de beide buitenste delen is dat met een viltstift rood gemaakt, beetje doorzichtig dus. En daaronder brandt, zowel links als rechts dus, een wit ledje. Het flakkerende lopend

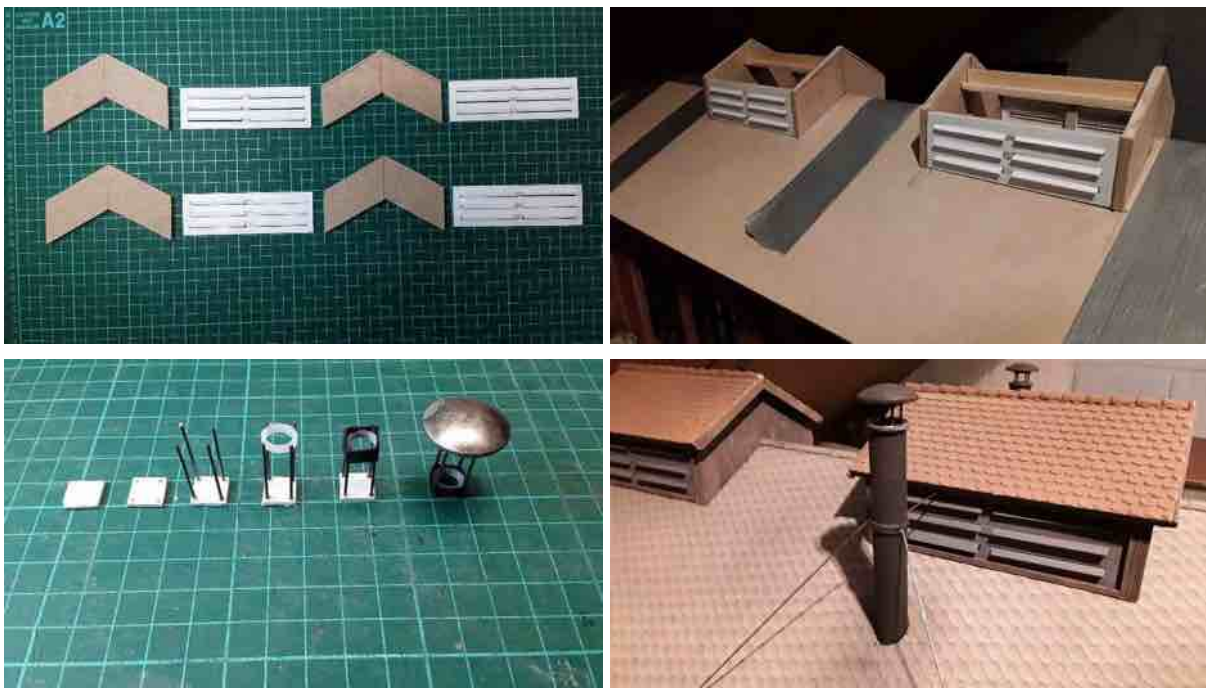

vuurtje is een feit; je ziet de warmte zich over de kolen verspreiden. Het geheim van de smid... Zo meteen pakt ie met een tang uit het rek een flink stuk ijzer en zal daar, als het vuur zijn werk heeft gedaan, op het aambeeld eens even los gaan. Spierballen, ik noemde ze al.

Hoog tijd dat ik iets vertel over de dakafwerking. Wanneer de loods als een huis staat, compleet met de constructie van spanten, dan is het dak een kwestie van afwerken. Natuurlijk moeten de randen in de nok in verstek worden gezaagd. Een paar stukken ducttape houden daarna de helften tijdelijk op hun plaats. Leisteenbeplating zorgt voor een waterbestendige afwerking. De windveren krijgen weer een beplanking als afwerking.

Op twee plekken is het dak opengewerkt voor het plaatsen van een opbouw, bedoeld voor de ontluchting. Want ja, als zo'n zwarte jongen onder stoom wordt gebracht, dan moeten die wolken wel ergens heen kunnen. Dus de beide met dakpannen bedekte opbouwen krijgen aan de zijkanten flinke ventilatiegleuven. Dat blijkt in de praktijk nauwelijks te werken; er ontstaat kennelijk te weinig trek. Johan en zijn maten wordt alle zicht in de loods ontnomen. Bertus krijgt er een forse hoestbui van. Dus worden er ook nog vier schoorsteenpijpen met een flinke lengte van elf centimeter en met diameter 15 mm geplaatst. Hoe zorg je dat die loodrecht en stevig plaatst? Stephan was er toevallig getuige van dat aan de onderzijde van het dak een versterkende laag werd aangebracht en de boor met behulp van een waterpas keurig verticaal werd gehouden. Nu is de afzuiging veel beter. Natuurlijk moesten de pijpen stevig geschoord worden en voorzien van regenkapjes. Voor die laatste waren stukjes styreen en ijzerdraad plus wat ringetjes en de kop van een slotbout nodig. Laat de loodgieter het maar niet horen. De dakdekker heeft op het bijgebouw een paar golfplaten gelegd. Hopelijk zit er geen asbest in.

De muren zijn aan de buitenzijde afgewerkt met baksteenprofiel van www.joker-ruegen.de (vroeger: joker-nitzsche). Bij de 4 mm verdikte muurdelen is er uiteraard op gelet dat het dwarsverband keurig doorloopt. De betonnen gevelplinten zijn voorzien van een keurige afdekrand. Binnen zijn de wanden klaarblijkelijk gestuukt, want daar is geen metselwerk te zien. De schilder heeft gezorgd voor een strakke afscheiding tussen het lichtere en het donkergrijze kleurvlak. Complimenten hoor.

De werkdag loopt op zijn eind. Bij het plaatsen van de dakopbouwen hebben de mannen al genoten van het pannenbier. Johan, Piet, Stephan en Bertus vinden, na weer een volle werkdag buffelen, dat ze nu wel een stevige neut verdiend hebben. Ook om te onderstrepen dat ze de beste werkplek ter wereld hebben.

Bekijk via de QR-code een kort filmpje:

